

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

PROPRIETATEA

„Reuniunii economice în Orăștie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifa, cu prețuri moderate.
Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.

Paguba cea mai mare a poporului nostru.

Bărbații învățați ai lumii, au făcut, între altele, și cercetări asupra oamenilor din punctul acela de vedere, că oare deșteptăciunea minții lor și tăria, vioiciunea trupurilor lor, este ea înrîurită în bine sau în rău sau e lăsată cu totul neatinsă prin beuturile spirtuoase?

Și-au aflat și-au dovedit în chip pipăibil, că beutura e departe de a lăsa neatinsă sănătatea trupului și întregirea minții, dimpotrivă ea are o mare înrîurire asupra dezvoltării acelor, și anume o înrîurire nu în bine, ci tocmai tare în rău!

Dovedit acest lucru, învățații feluritelor popoare au început a cerceta, se vadă că dară în poporul cutare și cutare cât de mare e numărul celor dați la beutura cea ruinătoare de sănătate, întunecătoare de minte și risipitoare de avere. Și după-cum au aflat că la un popor sunt mai mulți sau mai puțini cei-ce beau beuturi spirtuoase, au scos judecata asupra poporului întreg, zicând că e un popor viguros, sănătos, de viață, sau un popor decăzut, slăbit prin beătură, neputincios.

Toate popoarele beau, unele mai mult, altele mai puțin. Dar e deosebire între aceea că ce fel de beătură beau. Unele (d. e. Nemții) beau multă bere. În bere spirtul e puțin, ear alte materii hrănitoare sunt mai multe. Altele (d. e. Italienii) beau vin. Vinul încă nu e prea plin de spirt, mai ales nu de spirt rău, ci dacă e curat, el chiar de strică ceva, dar și de ajutat ajută sănătății mai mult decât strică, dând materii întăritoare sângelui. Ear alte popoare (d. e. Rutenii, Rușii și Românii) beau mai ales rachie, votchi, vinars. În vinars e mai mult și mai rău spirt ca în ori-care celelalte beuturi. Pentru aceea și urmările lui asupra sănătății sunt *totdeauna*

rele, și nu ajută sănătății un gram, dar de stricat strică zece. De aceea popoarele de date beuturii de vinars, se și socotesc ca unele din cele mai slăbite, mai nenorocite.

Un învățat Român, dl Dr. Posa, medic în Iași, s'a pus în anul acesta să cerceteze, cât de mult spirt se bea în felurite beuturi în România întreagă pe an? A adunat date din toată țara se vadă cât vin, câtă bere, câtă rachie s'a beut în anul trecut. În atâta beătură a socotit după știință cât spirt (alcool) curat, lamură, flacără, se cuprinde. Și a găsit cât. Suma litrilor de spirt a împărțit-o apoi cu numărul locuitorilor mari ai țerii, și a aflat, că se vine *de fiecare cap de om în Țară: 10 litri de alcool (spirt curat) pe an!*

Asămănând această cifră cu cea găsită în alte țeri la alte popoare, a aflat, că Românii, deși nu stau chiar napoia tuturor (căci sunt popoare decăzute cari beau și mai prostește, d. e. Rutenii, Rușii), *dar sunt în ceata popoarelor cari sunt mai rău sbiciuite de marea nenorocire a beuturii!* Puțini sunt încă mai napoi în privința asta, ba puțini și asemenea cu Românii!

S'a pus apoi învățatul Român și a socotit ce cheltue poporul pentru acea beătură, și a aflat că se cheltue 125 lei de cap de om, sau *740 milioane lei* pe an în Țară!

Având în vedere că România abia cheltuește pe an vre-o 250 milioane cu susținerea statului, cu slujbașii, cu armata, cu ministeriile, reese, că poporul român din Țară, cheltuește numai pentru beătură de trei-ori mai mult pe an, decât cheltuește pentru susținerea statului, întreg!

Dacă numai un an poporul ar vărsa această sumă nu în cârcime, ci în cassa statului, țara și-ar plăti într'un singur an jumătate din toată datoria sa.

Acestea ca urmări triste numai în risipa de avere. Dar și mai triste sunt urmările ce le are atâta beătură asu-

pra dezvoltării trupesti a poporului: în orașe poporațiunea, dedată beuturii, nu crește mai deloc, în unele dă chiar napoi, ear în sate crește încet de tot. Căci oamenii moleșiți de atâta spirt, se sting tot mai mult nainte de vreme! Copiii lor sunt niște neputincioși, prăpădiți, plini de boale moștenite dela părinți, boale pe care nici un doctor nu le mai poate vindeca, numărul nebunilor în țară sporește, știut fiind că nebunia se încuibă numai în trupul și creierul slăbit rău, între altele prin beătură.

Cine nu se înfioară de aceste urmări, de aceste vedenii?

Fraților Români și bunilor cărturari dela sate! Noi Românii ardeleni nu suntem cu mult mai buni ca cei din Țară! Puneți-vă deci cu toții pe propoveduirea bunelor învățături, de a abate poporul dela calea rea pe care lunecă, de a-l face să se înspăimânte de urmările păcatului beției, — căci altfel toate bunele noastre nădejdi în viitor, ca mâne le putem vedea nimice, stinse! Dați-i povețe cu vorba, ear celor-ce știu ceti, pune-ți-le în mână scrieri, foi și cărți, cari luptă contra beuturii, și veți fi făcut cel mai mare bine acestui iubit popor!

Știri agricole.

Din raportul încheiat în ministerul de agricultură al Ungariei asupra roadei din anul acesta, reese, că producțiunea este mai prejos ca cea din anul trecut, atât în privința bunătății cât și a bogăției.

În România, producțiunea agricolă în anul acesta este bună în ce privește mulțimea roadei, bunătatea grâului însă este un pic atinsă de ploile din Iulie. Totuși se găsesc măsuri însemnate de grâu de calitate foarte bună. Prețurile grâului sunt însă scăzute de tot.

Nădejdiile în ridicarea prețurilor au fost zădarnice mai cu samă din cauza lipsei de organizare a comerțului de grâne.

Timpul a fost frumos aproape pretutindenea. Sămănturile de rapiță și grâu (în Rom.) s'au făcut în cea mai mare parte. Cucuruzele au fost bune. Pășune pentru vite este destulă. Viile în mare parte au fost atăcate de peronosporă.

În Europa peste tot situațiunea generală agricolă nu a suferit nici o schimbare simțitoare în timpul din urmă. Afacerile de grâu sunt încete în târgurile străine și cursurile sunt mai mult în scădere.

AGRICULTURA

Sămănatul cu mâna în asemănare cu cel făcut cu mașinile.

În legătură cu cele-ce am spus, când a fost vorba despre »câtă sămăntă trebuie sămănată«, azi ne vom întreține asupra sămănatului însuși, care de asemenea este o lucrare de cea mai mare însemnătate în plugărie.

Sămănatul se îndeplinește cu mâna sau cu mașina. Cel dintâiu, și aproape singurul mod de sămănat, cu care plugarii români se îndeletnicesc, se face prin împrăștiere, mai rar în

rînduri și în cuiburi. Prin împrăștiere se sămăna la noi toate spicoasele și în partea cea mai mare cucuruzul, cânepa, inul, mazăricea, trifoiul, ș. a. În cuiburi se pun, precum se știe, în unele locuri cucuruzul, crumpenele, unele păstăioase, ș. a. La punerea acestora se ține seamă firește pe cât se poate, și de împregiurarea ca ele să fie așezate în rînduri.

Cu mașinile se poate sămăna nu numai prin împrăștiere și în cuiburi, ci și în rînduri. Apoi o parte mare a mașinilor și îngroapă și acoper sămănta ear după altele trebuie dat și cu grapa pentru acoperirea sămănteii.

Ce deosebire este între sămăneatul, cu mâna și între cel cu mașina?

Sămănatul cu mâna are o singură parte bună, anume: se poate face fără ajutorul scumpei mașini de sămănat. Părțile lui slabe sunt: ne mistue prea multă sămăntă, nu se poate face deopotrivă și merge fără spor; bătînd vîntul, el se poate face numai cu greu, ear' semințele mărunte nu se pot sămăna de loc. Mai sunt și alte multe scăderi, ce întimpinăm la sămănatul cu mâna; credem însă, că sunt de ajuns și numai cele pomenite, pentru a ne convinge, că nu înzadar s'a sbătut și se sbate mereu lumea ca să născocască chipuri și feluri noue de sămănat, mai puțin obositoare, mai puțin costisitoare, și în același timp să-și poată asigura roade mai îmbelșugate.

Și stăruințele aceste ale omeniei nu au fost zadarnice. Mașinile de sămănat născocite până acum au adus mari îmbunătățiri în plugărie și multă înlesnire omului. Nu e îndoială, ele au să devină cu timp și mai bune. Și, poate, nu e chiar departe timpul, când și mașinile de sămănat vor deveni un bun de obște al tuturor, avînd puțința de a și-le agonisi sau harem de a le întrebuița toți câți au o brazdă de pămînt.

Dar' chiar și în forma lor de astăzi mașinile de sămănat s'au răspândit foarte mult. Sunt comune întregi, unde cucuruzul, napii și grupenele se sămăna și sapă numai cu mașina. Marii proprietari își sămăna întinsele lor moșii numai cu mașina; deci și spicoasele, adevă: grăul, sēcara, etc.

Proprietarii mijlocii și cei mici încă fac încercări tot mai dese; fie cu mașina cutărui mare proprietar, fie cu aceea a cutărei reuniuni sau tovărășii. Destul că gheața s'a rupt deja, și ca mîne, ea va porni cu totul de vale. Mașinile de sămănat au început a se introduce, și în scurt ele vor fi mâna dreaptă a tuturor plugarilor.

Sămănatului cu mașina i-se face azi o singură împotrivire mai serioasă, anume prin scumpețea mașinilor. Dar' sunt și mașini mai ieftine, și ușoare. Cu aceste, ce e drept, se poate sămăna numai prin împrăștiere, nu și în rînduri, ear' sămănta nu se îngroapă ci trebuie

F O I Ț Ă

CĂNTECE

I.

Singurel, ca un haiduc,
În surghiun ca norul,
Cătă mîne să mă duc,
Și să-mi las odorul.

Vino mai aproape, — zi
Mai cu foc, fărtate!
Mîne plec în fapt de zi
Pe străinătate!..

Zi-mi despre păstorul când
Prăpădise turma
Și se duce — tot cîntînd —
Ca să-și piardă urma...

II.

Peste iniști și grădini
Pâlc de neguri se ridică...
Dusu-mi-s'a în străini
Sfînta rîndunică...

Sboară frunza pîn' la nori...
Țipă cărduri de cocori:
Bun-rēmas!..
Negri nori s'au înturnat,
Ninge sus, pe culmi cărunte..

Trec pe vale, la iernat,
Turmele din munte;
Plîng tilinci, tălăngi răspund...
Sună buciul în fund:
Bun-rēmas!..

III.

Noaptea-i rece și senină,
Crește luna peste deal
Și departe 'n văi suspină
Un caval.

Taina doinei plîngătoare
Farmecă pe trecător...

— Spune-mi, spune-mi ce te doare,
Biet păstor?..

**

Astfel cîntă călătorul
Rătăcind pe căi uitate,
Când îl năpădește dorul
Patriei îndepărtate..

Când în nopțile senine
Plînge, — nu-și găsește locul...
Astfel cîntă numai cine
Și-a pierdut norocul!

IV.

De cîntece Parisu-i plin
Ca marea de sirene
Și nu mai pleacă, cei ce vin
Pe țermul mîndrei Sene;

să se acopere, dând la urmă cu grapa. Cu aceste mașini însă se aruncă sămânța pretutindenea într'un mod mult mai potrivit decât cu mâna, fără de a agunje într'un loc prea deasă, ear' în altul prea rară, vântul nu-i poate face pedeci, ca sămănatului cu mâna, sămănatul merge mai cu spor, căci se poate sămăna îndoit și chiar întreit mai mult într'o zi, și totodată se face economie de cel puțin 1 ferdelă din 10, de 10 din 100, etc.

Deci sămănatului cu mașina din vorbă este a i-se da întâietatea față de sămănatul cu mâna. Un proprietar de mijloc o poate plăti în timp de 2—3 ani din economia ce ar face în sămânță și lucrători.

Proprietarii mici, întovărășindu-se câte 5—10, ar putea-o și ei plăti din economia făcută în sămânță și brațe, pe lângă că li se dă puțința de a sămăna pe vânt cât de mare și pe locuri mai slab lucrate, și a produce roade mai îmbelșugate.

Mult mai bună și mai spornică decât cu mașina cu care se poate sămăna numai prin împrăștiere, este mașina pentru sămănat în rînduri. Cu aceasta se pot cruța până la 30 la sută, adică 30 de ferdele din 100, îngropând totodată sămânța la asemenea adâncime și ne mai fiind trebuință și de grapă.

Această mașină are atâtea părți

La Napoli, grădinele
Nu știu ce e zăpada,
Și 'n golfuri mandolinele
Îngână serenada;

Vibrează țitera 'n Tirol
Când — în tăcerea sfântă —
Vre-un orb moșneag, cu capul gol,
In prag din strune cântă;
Zănatîc țipăt de viori
E 'n veselele ciarde:
Cântarea asta 'ți dă fiori
Și tremură și arde...

Dar' creadă cine cum o vrea,
Cum crede, să-și aleagă:
Nici doine ca în țeara mea
Nu's multe 'n lumea 'ntreagă!

V.

Mi-e dor de munți... de Caraimanul
Pe veci acoperit de nor!
Mi-e dor de freamăt trist de brazi,
De murmur tainic de izvor...
Mi-e dor de tine azi!

bune, și cu ea se pot face așa de mari economii, încât agonisirea ei se impune tot mai mult. Cum am mai spus, marii proprietari nu mai samăng altfel decât cu mașina în rînduri. Proprietarii mijlocii au început și ei a-și agonisi astfel de mașini, dacă nu unul câte unul, baremi însoțindu-se mai mulți. Și, ce au făcut și fac proprietarii mijlocii, au datorință să facă, căci pot face și bine vor face, și proprietarii mici.

Din foi străine.

După „N. L.”

Deci dar', dacă nu voim a ne supune unei recolte slabe a pământurilor noastre, ci voim ca ea să fie mănoasă, să alegem pentru sămănat, grăunțele bine coapte, mari, grele, curate și fără miros. Grâu mucezeit pentru o lume să nu sămănam, pentru-că cu siguranță ușor se întâmplă că partea cea mai mare din grăunțe nici nu încolțesc și astfel vom avea holdă de tot rară și slabă.

Umblând printr'un țîrg de bucate vom observa că grăul unui econom din cutare comună e roșu-frumos, mare virtos, al altuia tot din aceea comună și de pe acel hotar, gălbiniu, uscăcios și mic.

Care este cauza acesteia? Nu alta, decât aceea, că primul econom și-a se-

cerat holda sa la timpul cuvenit, pe când al doilea și-a secerat-o cu vr'o 2—3 zile mai de timpuriu. Deoarece trebuie știut, că acel grâu, care e pentru vînzare sau pentru întrebuintare în casă orînduit, trebuie să fie secerat totdeauna când e în „pîrgă” (coacerea cea galbină), adică atunci când paiul și frunzele grăului sunt galbine, și dacă ne privim grăunțele el nu este mai mult lăptos, și desfăcut cu unghia miezul lui îl aflăm de tăria ciarei. În starea aceasta secerată fiind holda de grâu vom dobândi cel mai mult, cel mai frumos și mai de preț grâu. În astfel de grâu secerat însă colțisorul menit încolțirii nu este îndeajuns dezvoltat. Grăul menit pentru sămănare trebuie lăsat până la coacerea deplină, adică până atunci, până când pe paiu nu se mai vede nimic verde, culoarea galbină a întregului paiu și a trunzelor sale se prefăce în albă și grăunțele e așa de virtos, încât nu cu unghiile, ci cu dinții îl putem numai despica.

Economul priceput deja în holdă își alege partea aceea din grâu, din care voește să aibă grăunțe de sămănat; această parte trebuie să fie fără burueni, egal crescută și deplin coaptă. Snopii din această parte trebuiesc deosebit îmblățiți și după vînturare și cernere grăunțele ținute în un loc svîntat și aerisat.

Precum la grâu, întocmai așa economul priceput trebuie să fie cu

— Iacă aici, pe lavița asta a murit mama Paraschiva.

George tăcut, cu capul în pământ asculta povestirea morții.

— Să plecăm, George. Hai la noi astă seară.

George se lasă dus ca un copil...

Când mama Zoîța adormi în casă, George și Irina se furișară în grădină, așezându-se sub nucul, care-i aștepta cu aceeași liniște, ca altă dată.

Amîndoi, culcați în iarbă, nu știau cum să-și spună mai lămurit dragostea lor. Sufletul li se îneca de bucurie când își povestea ficare dorul, ce l-a muncit, cât a fost departe unu de altul.

— Mă apuca câte o dată dorul așa de tare de tine, George, că par'că îmi venea să mă duc, să mă tot duc ca o nebună pe drumu Galațului!... să te caut... să te ved!... Și nopți întregi mă sbuciumam ca de friguri, gîndindu-mă că poate nu o să te mai v_ăd

Mi-e dor de toaca din vecernii
Și de tălângi, de verde plaiu,
De fluer jalnic de păstor,
De mîndru port, de dulce graiu. —
Mi-e dor de tine, dor!

St. O. Iosif.

INDURARE

— NUVELĂ —

(Urmare)

George, cum dădù de vederea și de mirosul satului lui, simțea cum i-se înecă sufletul de bucurie. Își aduse într'o clipă aminte de toată copilăria lui. Plecă repede cu Irina, înspre casa lui. O deschise și ochii i-se umplură de lacrimi la vederea pustiului și a jalei ce era în ea.

deosebită îngrijire la *cucuruzul destinat spre sămănare*. Lucrul principal aici este, că economul să fie cu atențiune care tuleu rodește mai de timpuriu, care este mai rodnic, d. e. 3—4 coceni pe un tuleu și pe acestea înainte de culesul cucuruzului să și-i însemne stropinudu-i cu apă (zamă) de var și apoi pe aceștia să îi culeagă întâiașdată de pe tuleu (paiu). Din aceștia apoi să aleagă cocianii cei mai bine dezvoltati, plini și virf cu boane, și legându-i în formă de coroană, să-i pue la loc svântat, aerisat și scutit de ploae și ninsoare.

Semnele cunoscătoare ale cucuruzului deplin sămănat sunt: coloarea verde a tuleului (paiu) și a frunzelor să prefacă în albă, mătasa tuleului să înegrește, frunzele învelitoare ale paiului și tuleului se uscă și tuleul să pleacă având boanele virtuose.

La sfârșitul iernei, atunci când și ciocanul și boanele sunt pe deplin uscate, atunci să sfirmesc aceștia. E de observat că sfirmarea cucuruzului menit spre sămănare să nu să facă nici cu mașina, nici cu cuțitul împlântat într'un scaun, ci cu mâna și încă așa, că din partea din jos a ciocanului 3—4 șire și dela virf 5—6 șire de boane, cari de obicei nu sunt deplin dezvoltate, le sfirmim deosebit și le întrebuițăm pe alt scop și numai boanele aflătoare și rămase la mijlocul cocianului să le sfirmăm la un loc și să le întrebuițăm ca sămănțe.

*

N'am mai putut răbda și m'am rugat și eu de mama și de moș Sandu ca să mă lase să viu și eu la Galați, să te ved!

George, cu capul culcat pe sînul ei, asculta cu nesaț dorul și chinul Irinei. Simțea ceva mai presus de puterea graiului lui, ca să mai poată vorbi.

Amândoi, lipiți unu de altu într'un singur gând și-o singură simțire, stăteau așa tăcuți ascultându-și în taină, mai bine de cât în vorbă, dragostea lor chinuită.

— Ce bine e așa Irino! ofta din când în când

Era deja miezul nopții și ei uitase de oboseala din cursul zilelor de drum. Nici nu să gândeau la somn.

Pe când stăteau așa tăcuți, și învăluiți într'o mreaje de iubire nesfârșită, de odată auziră niște pași pe dinafara gardului.

Ceva și despre *sămănatul cartofilor (crumpenilor)*.

Mulți economi nu sunt în curat că oare cartofi mici sau mari să samene? Multele încercări făcute de economi iscușiți au dovedit, că sunt mai buni de sămănțe cartofii mari decât cei mici, dar' deoare-ce cartofii au mai mult miez ca d. e. grăul, ar fi totuși o risipă dacă am sămăna cartofii cei mai mari, deci trebuie aleasă calea mijlocie, anume să sămănam totdeauna cartofi de mărimea unui ou, numai unul într'un cuib, dar' acel cartof să fie sănătos și deplin copt. Pe acel cartof, pe care înainte de sămănare și-ar arăta colțisori roditori, e bine să-l delăturăm.

Foarte greșit lucră acel econom, care sămăna (sădește) 5—6 cartofi de mărimea alunelor într'un singur cuib, susținând că dacă unul nu rodește, va rodi al doilea; pentr-că să înșală amar, deoare-ce dacă și rodește un astfel de cartof, din el să va forma o plantă nevoieșă, care va face cartofi foarte mici; de mai multe ori însă cartofi de soiul acesta să putrezesc în pământ. Pentru-ce? Pentru-că astfel de cartofi mici, nu sunt îndeajuns copti și astfel nici nu sunt capabili de încolțire. Dacă economul nu ar avea cartofi mijlocii de sămănat, atunci să tolosească spre acest scop cartofi mari tăiați în două cruciș. De sămănat e mai bună partea aceea, pe care să observă mai mulți muguri.

— Uite Irino, un om vorbește singur și învirtește un ropor în mână... Cine să fie oare?

— Ce? să întrebau îngroziti amândoi. Oare nu-i mos Șerban?... Ba par'că-i el. Ce-o fi oare asta?... O înebunit?... Nu să poate... Doamne ferește!

Amândoi rămân înmărmuriți, privind pe Șerban, care să oprise lângă gard. Din când în când, Șerban să uita spre casa lui Sandu, par'c'ar aștepta ceva.

— Aici Sandule! striga Șerban.

— Sandu venea grăbit, furișându-se și el pe după gard.

— S'o isprăvit de-acu, Sandule; vezi, zicea el, învirțind în aer toporu: asta-i scăparea noastră! De-om face moarte de om ne-o erta Cel de sus, că numai El știe unde-i dreptatea!

Sandu, cu mâinile încleștate și cu fața contractată părea îngrozit de hotărîrea lui Șerban.

Tăierea în două a cartofilor trebuie săvârșită înainte de sămănare cu vre-o câteva zile și apoi ținuți așternuți în loc svântat spre a să vindeca ranele tăieturei. Să obicinuește, și aceasta e foarte corect, că părțile astfel tăiete ale cartofilor să tăvălesc în cenușe.

(Va urma)

Mașinile de sămănat.

Mașinile de sămănat sunt de două feluri: cele cu cari să samăna prin împrăștiere și cele cu cari să samăna în rënduri.

Mașinile cu cari să samăna prin împrăștiere să mai numesc și sămănătoare în lat. Ele numai împrăștie sămănța, rămânând ca aceasta să fie îngropată și acoperită cu grapa, sau cu grapa de mărăcini, ori numai cu tăvălugul.

Mașinile cu cari să samăna în rënduri îngroapă și acopere sămănța, astfel că pe urma lor nu trebuie să se dee cu grapa.

Plantele de săpat, cari să samăna cu sămănătoarele prin împrăștiere, să pot săpa numai cu mâna; ear' cele ce să samăna cu sămănătoarele în rënduri să sapă cu săpătoarele trase de vite.

Prin urmare, cele din urmă sunt cele mai bune; dar', firește, și mai scumpe.

— Așa e, zise el. Destul ni-a sfâșiat nouă inima! Să ne fie măcar copiii nostri scăpați de el.

— Da cum facem, Șerbane? Când o să vie dela Galați?... Cine știe?...

George, care ascultase tremurând, toată scena aceasta, să smuci din mâinile Irinei și sări ca fulgeru peste gard drept în fața lui Sandu.

— Eu știu când o să vină, moș Sandu.

Șerban și Sandu vездându-se surprinși rămân un moment desconcentrați.

— Eu știu! continua George, cu acelaș ton de răsunare. Grecu vine mâne seară dela Galați.

— Da cum poți să știi?...

— Uite, moș Șerban, când eram la domnu colonel acasă, el a venit acolo la masă și-am auzit spunând că mâne dimineață, Marți, pleacă din Galați. Mâne seară trebuie să sosească.

Irina care urmărise și ea cu groază

Toate mașinile de sămănat au următoarele părți: 1) o teleagă pe care se poartă mașina; 2) o cutie (coș) în care se ține sămânța; 3) un aparat (o mașinărie), care lasă să cadă sămânța numai câtă e de trebuință; ear' mașinile pentru sămănat mai au și nescari țevi, prin cari sămânța curge în jos, fiind scutită de împrăștierea pricinuită de vânt, și nește feară mici, cari pătrund în pământ și îngroapă sămânța.

Nu vom vorbi îndeosebi despre părțile numite ale mașinilor de sămănat; vom arăta însă în scurte cuvinte cari sunt mașinile cele mai bune și mai obicinuite în economia mijlocie și mică.

Intre aceste se numără: Mașina de sămănat în lat. Cu ea se samăna semințele mărunt: de luțernă, trifoiu, ierburi și rapiță. Această mașină costă 92 coroane.

Urmeară sămănătoarea în lat a lui Clayton et Schuttlewort, Viena, ce se poate purta cu 2 cai și costă 260 coroane.

Mașinile de sămănat în lat, sau prin împrăștiere, au o lungime dela 2¹/₂ până la 4 m. și se poate sămăna cu ele până la 17 jugere pe zi.

Intre mașinile de sămănat în rënduri se numără, ca cea mai simplă și mai ieftină: Mașina românească de pus cucuruz a lui Andreiu Rieger, Sibiiu, care costă numai 32 coroane. Barem aceasta mașină de am vedea-o introdusă pretutindenea. Sămănând cu această ma-

șină s'ar face economii însemnate la săpatul cucuruzului.

Mașină bună de sămănat în rënduri este a lui R. Sack în Plagwitz cu 15—29 rënduri și cu 2—3 m. lățime. Această sămănătoare are o greutate de 415—543 klgr. și costă dela 720 coroane în sus. De sămănat se poate sămăna cu ea până la 17 jugere la zi.

Afară de mașinile sus numite mai sunt alte multe mașini de sămănat, mai mari, mai grele și mai spornice, dar și mai scumpe. Sunt mașini anumite de pus în cuiburi, de pus crumpene, napi și cucuruz; chiar și mașini anume pentru pusul gunoiului și altor îngrășăminte.

Mașinile de sămănat se pot trage atât cu boi, cât și cu cai. De obicei e mai potrivit ase prinde 2—4 vite mari și bine hrănite; ear' pentru a nu le prea obosi, se face un lucru foarte bun, schimbându-le la amiazi cu altele.

Trebue să cautăm chip și mod de a introduce și noi mașinile de sămănat, ca unele, cari sigur nu numai vor spori roada câmpurilor noastre, dar' o vor face și mult mai bună, îmbiindu-ne totodată puțința de a face o economie foarte însemnată de sămânță, cum am mai zis și altădată, până la 3 din 10 părți din cât sămănam azi.

Și cum s'ar putea introduce în fiecare sat, barem câte o mașină de sămănat?

spre casa lui moș Niță rotaru, care dădea ultimele lovituri de bardă pe o cruce mare de lemn pentru mormântul Paraschivei. George luă crucea în spinare și plecă însoțit de Irina în spre grădina bisericii. În fața mormântului fu cuprins de un fior sguđuitor. Toată iubirea lui de copil se descărcă într'un plâns sfâșietor. Căzù în genunchi cu crucea lângă el. Cu fruntea lipită de țărîna mormântului, și cu ochii strînși căuta să-și aducă puternic în minte chipul mamei lui iubite și a întregii lui copilării.

Par'c'o vedea cât era de chinuită și cum plângea când a plecat el. Cât a suferit, când a rămas singură. Cum a murit pe lavița cea goală. Picăturile de ceară de pe colțul lăzii unde Irina i-a înfipt luminarea de mort. Ochii ei holbați îngroziți de durere că nu-l vede pe el lângă patul ei de moarte; ear' de-asupra tuturor acestor vedenii sfâșie-

Numai prin întrunirea plugarilor în tovarășie.

Intovărășiți câte 20—30 plugari din fiecare comună ar putea cumpăra cu înlesnire nu numai câte o mașină de sămănat, ci și alte mașini, cu al căror ajutor ar fi apoi în stare să-și îmbunătățească în mod temeinic și fără întârziere plugăria.

Dela brazdă.

Scutirea paserilor.

(Urmare din nr. 36).

Ministrul de agricultură Darányi a luat toate măsurile de lipsă pentru a se studia însușirile folositoare sau nefolositoare ale paserilor după modul lor de nutrire în feluritele ținuturi ale țării și după anotimpuri. Acest studiu s'a făcut mulți ani de-arindul de oamenii cei mai chemați spre acest sfârșit și cu ajutorul stațiunii centrale pentru controlul sămânțelor.

Cum se vede, Ungaria are pentru scutirea paserilor folositoare o astfel de întocmire, și dispoziții legale, cari nu se găsesc, poate, în nici o altă țară. Vênatul paserilor folositoare este oprit cu totul și nu e ertat să se facă cu nici un fel de armă sau unealtă, și nici să se facă negoț cu ele.

toare, îi apărù de-odată chipul hidos, și amenințator al grecului. O mână nevăzută, cu ghiare ascuțite par'că'l apuca de spinare. Infiorat sări drept în picioare uitându-se amenințator îndărătul lui cu pumnii și cu fălcile încleștate. Nu vèzù nimic. Când își veni în fire, vèzù pe Irina stând în ceealaltă parte a mormântului cu capul între mâni. Plângea....

Să isprăvise slujba de vicernie. Vr'o două babe eșiau smerite din pridvorul bisericii, îndreptându-se spre poartă.

George și Irina, după-ce bătătoriră bine și ultima pătură de pământ în jurul crucei, înfipte la căpătâiul mormântului, se depărtară repede pe cărașă, în vale spre sat. Lângă casa lui Sandu se despărțiră.

(Va urma).

tot planul de răsbunare, simțea că i-se tae picioarele. Căzù în iarbă.

Șerban se depărta singur într'o parte, Sandu într'alta; ear' George sări pârleazu să găsească pe Irina.

— De-acum, Irino, i-s'a isprăvit zilele! N'o să mai stăpânească imașul!

— Blăstemu satului să-și cadă pe cap!... îngâna Irina.

Uitase de dragostea lor.

Amândoi se apropiară pe furiș de casă. Irina întră înlăuntru în virfu picioarelor, ear' George se culcă afară pe prispă. Un somn coplesitor îi doborî pe amândoi.

A doua zi, des de dimineață, amândoi eșeau pe poartă. Voiau să mai vadă încă odată locul unde mama Paraschiva își dăduse ultima suflare. Rêscoliră prin ladă și dădură peste tot felul de amintiri triste. Pe la amiază de abia, eșiră din casă, îndreptându-se

Din aceste dispoziții agricultura țerii are să tragă foloase nespuse.

De aceea Reuniunea pentru paza animalelor se adresează către toate reuniunile economice din țară, ca să întrevină în cele mai largi cercuri, făcând cunoscute dispozițiile pentru scutirea pasărilor folositoare economiei câmpului și pădurilor.

Tot-odată numita reuniune trimite o consemnare a pasărilor, ce trebuie luate în pază.

Numărul acestor pasări se ridică la aproape 90. Dintre ele vom numi aici pe cele mai obicinuite: privighitoarea, mirla, ochiul bouului, pițigoii, ciocârliă, stiglețul, cintețul, caprimulgul, toate soiurile de rândunele, toate soiurile de ciocănitore, cucul, nagățul, ceoca, ș. a.

Cu alt prilej vom da întreagă consemnarea pasărilor folositoare.

O rugare cătră țeranii noștri.

Doi tineri români, dnii *Petru Banciu* și *Rusalin Ionescu*, pielar, au luat hotărârea a deschide în Orăștie o nouă prăvălie în care să vîndă *talpă, opinci și piele* de tot felul.

Avînd în vedere că acest ram de negoț în Orăștie nu e purtat de nici un neguțator român, ci numai de negustori de alt neam; avînd în vedere numerosul popor românesc al orașului nostru și ținutul curat românesc al lui, numiții tineri au luat hotărârea a încerca dînsii comerțul cu această marfă, — și fac prin aceasta apel la poporul nostru din loc și din jur, ca în trebuințele sale de mărfuri de piele, de opinci și talpi, să-i cerceteze pe dînsii, căci vor găsi la dînsii aceste mărfuri chiar mai bune ca la alții, ear' în privința prețurilor cât de solide.

Noua prăvălie și-o deschid în săptămîna viitoare, în piață, în casele dlui *George Baci*.

Le dorim tot norocul noilor neguțatori români în întreprinderea lor, și pe Români îi îndemnăm a-i cerceta și sprigini. Iar' dela noii negustori așteptăm să servească poporului *marfă bună* și cu prețuri convenabile, căci singure acestea sunt în stare a le asigura viitorul întreprinderii.

ȘTIRI DE TOT FELUL

Rugare către abonați. *O parte a abonenților cari binevoesc a sprigini foaia noastră, au întârziat a trimite prețul de abonament pentru jumătatea a doua a anului de față.*

Ii rugăm prin aceasta cu toată cinstea, să binevoiască a ne trimite micul preț de abonament, căci foaia se susține cu cheltueli mari — ca toate foile noastre — și neregulata plătire a abonamentului îngreună mult bunul mers al foii.

Rugăm dar pe dnii restanțieri să nu treacă cu vederea aceasta amintire a noastră.

Admin. „Bunul Econom”.

Tîrgul de vite ținut săptămîna trecută la Orăștie, a fost bogat în vite aduse spre vînzare, dar' cumpărătorii erau mai rari decum se aștepta la tîrgul de toamnă. În asemănare cu alte tîrguri de toamnă s'au vîndut vite puține.

Reuniunea noastră economică își va începe din săptămîna viitoare seria prelegerilor economice de toamnă prin comunele din jurul Orăștiei.

Tîrgul de țară (slobod), ținut Vinerea trecută, la Orăștie, a fost bine cercetat. Lume multă, cumpărători destui, (de vînzători nici vorbă să nu fie destui!)

— *Logodnă.* Dșoara *Oma Petco* și Dr. *Sigismund Cserey*, în *Deva* fidanțați.

Dela Reuniunea de înmormîntare. *Cetitorii noștri din Orăștie sunt rugați a spune printre oamenii din popor, că cei-ce doresc a intra în Reuniunea de înmormîntare, au acum prilej să între, căci comitetul Reuniunii a hotărît înființarea secției a 3-a cu încă 300 membri. Peste 200 sunt deja înștiințați din nou, mai au loc 100. Cei-ce au dară de gând, să grăbească a se înștiința la cassarul Reuniunii dl I. Branga, sau la portărel. Indată-ce cele 300 sunt împlinite, va începe a funcționa și secția a 3-a, — cu care apoi numărul membrilor Reuniunii noastre de înmormîntare va fi atins cifra de 900.*

Un scriitor tîner, cu bună scrioare, inteligent și cu purtare bună, cu-

noscînd limba română, maghiară și germană, în scriere și vorbire, caută aplicare în vre-o cancelarie advocațială sau comercială.

Un tîner negustor din jurul Sibiiului, caută un loc potrivit pentru deschidere sau preluare de prăvălie, eventual împreună cu cărcimă. Cei-ce ar avea loc potrivit, să se adreseze la administrația foii noastre.

Ministrul Plósz și Ovreii. La alegerile de deputați ce trecură, ministrul de justiție al țerii, *Plosz*, a căzut față de un tîner *kossuthist*. Căderea aceasta a ministrului, după-cum scrie foaia «*Politisches Volksblatt*» s'a întemplat din cauză, că ministrul și-a ținut programul seu și a dat banchetul în «ziua lungă» a jidovilor, care este sîrbătoarea cea mai mare a acestora și în care toată jidovimea este în sinagogă și nu mînîncă nimica. La această împrejurare făcîndu-l amicii sei atent, se zice că ministrul a răspuns, că aceasta nu are de a face nimica, căci și fără jidovi va fi ales. Venind aceasta la cunoștința jidovilor, s'au înfuriat, și alăturîndu-se la partidul *kossuthist*, cu aceștia împreună au candidat pe un jidan tîner de 27 ani, care de abia de un an a depus censura de avocat și *l-au ales!* Curioase stări de lucruri!

Banii cei de 5 coroane, acești taleri puțin plăcuți de purtat în sumă mai mare, e vorbă să fie și mai tare înmulțiți. S'au bătut atari potori până acum 64 de milioane, și acum dietele monarhiei e vorbă să hotărască sprirea lor.

O servitoare din Brașov mărîtîndu-se în satul său *Feldioara*, n'a trăit bine cu bărbatul, l'a părăsit după vre-o jumătate de an și s'a întors la slugit. Când colea însă peste câteva luni (săptămîna trecută) a născut numai patru fete, toate vii, cari însă, botezate în grabă, au murit în aceeași noapte, căci erau prea slăbuțe.

Un binefăcător. «*Drapelului*» din *Lugoj* i-să scriu următoarele șire: În 17/30 Septembrie a. c. a avut loc în comuna *Coșteiu* înmormîntarea fruntașului econom *Cosma Sudreșianu*, frațele preotului *Ioan Sudreșianu*, care a-

fost un model de viață creștinească, ceea-ce a dovedit și prin aceea, că în testamentul său și-a adus aminte și de biserica comunei Coșteiu, *căreia din puținul său avut i-a testat o sumă de 600 coroane*. În mormântarea a fost săvârșită prin preotul local Ioan Sudrișianu asistat de preoții-capelani Partenie Mateiu din Șintesti și Eugen Sudrișianu din Temerești. La înmormântare a participat așa zicând comuna întreagă, care deplânge în defunctul pe un generos binefăcător. Fie-i țărina ușoară și memoria în veci binecuvântată.

Dee Dzeu mulți cari să facă asemenea.

Țarul în proverbe rusești.

Eată unele din cele mai interesante proverbe rusești, ce se aud în gura poporului privitoare la Țar și cu înțelesuri pentru viața tuturor:

Coroana nu apără pe Țar contra durerii de cap. — Nici plămâni Țarului nu pot stinge lumina soarelui. — Și spatele Țarului va săngera, dacă îl vor bate cu cnutul. — Țarul nu locuiește în colibele sërărilor, de aceea nici nu cunoaște lipsa. — Mâna Țarului adevărat că e lungă, dar' tot nu ajunge până la cer. — Și mâna Țarului are tot numai cinci degete. Și trupul Țarului putrezește, dacă nu-i îmbalsamat. — Glasul Țarului află ecou chiar dacă n'ar fi în jurul lui dealuri. — Pe un Țar gras tot așa de iute îl duce moartea, ca pe un cerșetor slab. — Când scrie Țarul versuri,... vai de poezi! — Nici vaca Țarului nu fată altceva decât vițel. — Când recește Țarul, toată țara capătă guturaiu. — După-ce moare Țarul, nici un mojić n'ar schimba cu el. — Dacă-ți dă Țarul un ou, în schimb îți cere un bou. — Când Țarul vrea să taie o curea, țărani își duc spatele la el. — Nici găina țarinei nu face ouă de lebedă.

O minune a științei medicale.

Săptămâna trecută în zilele tégului, am văzut la Orăștie o adevărată minune a științei medicale. Un bărbat Holandez, de 34 ani, fost ofițer în armata Burilor, căzut în lupta vestită dela Spions-Kop, unde Englezii au prins pe viteazul general Kronje. În acea luptă un glonț a lovit pe ofițerul Henry, străbătându-i deja dela a treia coastă de din jos, de partea stângă, și mergând spre grumaz în sus, stredelindu-i pieptul, rănindu-i și plămâna stângă. Rănitul

fiind luat în grabă în îngrijire medicală, medicii i-au scos glonțul și au făcut tot ce au putut pentru a-i mântui viața. I-au și mântuit-o prin grele și gingașe operațiuni: i-au tăiat și scos afară pe lățime de un lat de palmă, toate coastele în partea cât acoper plămâna stângă, apoi prin deschizătura asta i-au scos afară însași plămâna stângă, ear' peste părății groapei rămasă după aceasta în piept, groapă largă de un lat de mână, adâncă de 3 degete și lungă de o palmă, au întins pelea care acoperea mai nainte coastele, făcându-o să se prindă pe părății și pe fundul groapei peste carnea viie rămasă după tăierea coastelor și scoaterea plămânei. Și le-a ajutat D-zeu de au vindecat pe eroul bur. Firește asta a mers mai greu decum se poate povesti. Bietul om a zăcut 19 luni în felurite spitale, întâi pe câmpul de luptă, apoi în drum spre Europa, și a fost de 9 ori operat (tăiat) de doctori, până a ajuns să fie vindecat bine cum se vede azi. Cea din urmă și mai grea operație i-s'a făcut în marele spital din Amsterdam prin doctori foarte iscușiți.

Minune e că lucrând așa de aproape de inimă, aceasta nu a fost atinsă de vre-o îmbolnăvire. Inima lui se vede acum cum atârână în piept și bate în pielea ce o acopere ochilor. Mai ales când rănitul vorbește și inima i-s'e încoardă, inima se împinge tare în afară, spre groapa din piept, și de n'ar fi pielea peste ea, ar eși pe jumătate afară. Așa însă iese mai puțin și anume învălă în pielea ce acopere groapa.

Di Henry umblă acum prin téguri și se arată pe bani. El e bărbat frumos, roșu la față, și celor ce știu nemțește le spune însuși trista sa istorie și suferințele sale, iar' celor ce nu știu nemțește, le povestesc cei din jurul său. El poartă cămașe moale, pe care o deschide când se arată, incolo stă îmbrăcat, coperindu-și gingașa parte de piept.

Numărul 13. Direcțiunea marelui spital din orașul Binghampton (Statele Unite), a hotărât după matură chibzuire să șteargă numărul 13 dela o sală de bolnavi, așa că anume după nr. 12, vine îndată nr. 14. Se constatase adecă de doctori, că credința deșartă față cu acest număr are mare influință asupra bolnavilor. Mulți nu s'au putut însănătoși, până n'au fost duși în o altă sală. Frica întârzia vindecarea. Ori-ce

lămuriri și sfătuiri erau de prisos. Acuma sunt toți bolnavii mult mai ușurați, de când știu că în spital nu mai există sala cu nr. 13. Acesta este primul cas, când direcțiunea unei instituțiuni recunoaște oficial, că nr. 13 aduce nenorocire! Se înțelege, că aceasta nu s'a făcut din alt motiv, decât din cauza (credinței rele) față cu acest număr.

La școala noastră gr.-or. română din Orăștie, avem în anul școlar de față înscriși 153 elevi ordinari.

Din însărcinarea „Reuniunii Economice“:
Editor și redactor responsabil: Ioan Moța.

4770—1901. kir. végr. sz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A dévai kir. törvényszék mint tkvi hatóság közhirre teszi, hogy «Ardeleana» pénz- és hitelintézet végrehajtatónak Solya Nicolae végrehajtást szenvedő elleni 90 kor. tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében az 1881. évi LX. t.-cz. 144. §. alapján és a 146. §. értelmében a dévai kir. törvényszék a dévai kir. járásbiróság területén levő Tompa községben fekvő a tompai 94 sz. tjkvben A. † rsz. 614 615 hrsz. 393 kor. 2. rsz. 727 728 hrsz. 328 kor. 4. rsz. a. 242 sz. tjkvben felvett közöslegelőből járó 467[□] öltre 514 korona ezennel megálapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1901. évi december hó 11-ik napján d. e. 9 órákor Tompa község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megálapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék tkvi hatóság.

Kelt Déván, 1901. évi aug. hó 12-én.

Fábán,

kir. tszki bíró.

916—1901. kir. végr. sz.

Árverési hirdetés.

Alulírott kir. bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. bíróságnak 1901. évi V. 632 számú végzése, az «Ardeleana» pénz- és hitelintézet részvénytársaságnak Bota Ion lui Gligor és társai felkenyéri lakosok elleni 103 kor. tőke ennek 6% kamatai 1901. évi 6/V-től számítva, hátr. 52 kor. 98 fill. eddigi és 5 kor. 40 fill. árverés kitüzetési költségek iránt kielégítésként lefoglalt ökrök, tehén, borjúk, sertések és buza becsülve 660 koronára bírői árverésen fognak eladatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróságnak 1901. évi V. 632/2 számú végzése folytán a helyszínén vagyis adósok lakásán Felkenyéren leendő eszközzésére határidőül 1901. évi október hó 30-ik napjának délelőtti 8 órája kitüzetik, a midőn is a fenti ingóságok esetleg becsáron alul is, azonban csakis készpénz mellett fognak eladatni.

Kelt Szászvároson, 1901. évi október hó 7-én.

Rácz Árpád,
kir. bir. végrh.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ŞI ECONOMII, SOCIETATE PE ACŢII ÎN ORĂŞTIE

Capital social: cor. 500.000. Fonduri de rezervă: cor. 330.000
(92) Depuneri: peste cor. 2.000.000. 35→

Institutul face următoarele operațiuni, la cari recomandă serviciile sale:

1) acordă împrumuturi cu interese de 8%;	4) cumpără și vinde mărfuri și produse;
2) primește depuneri, dela particulari cu 5 și cu 5 1/2, ear' dela corporațiuni culturale cu 6%;	5) arândează și exarândează realități;
3) cumpără și vinde realități;	6) cumpără și vinde efecte publice;
	7) mijlocește operațiuni, specificate sub 3. 4. 5.

Ori-ce afacere se poate rezolva verbal in biuorul institului, ear' in scris prin corespondență.

Orăștie, 1901.

Direcțiunea.

918—1901. végrh. sz.

Árverési hirdetés.

Alólírott kir. bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezenel közhírré teszi, hogy a szászvárosi kir. járásbíróságnak 1901. V. 633 számú végzése az „Ardeleana” pénz- és hitelintézet részvénytársaságnak, Ivasku Iosif szászvárosi lakosok elleni 460 kor. tőke, ennek 6% kamatai 1898. évi 15/IX-től számítva, hátr. 19 kor. 20 fill. eddigi és 5 kor. 40 fill. árverés kitüzetési költségek iránt kielégítésként lefoglalt ökrök és borjúk becsülve 700 koronára bírői árverésen fognak eladatni.

Mely árverésnek a szászvárosi kir. járásbíróságnak 1901. évi V. 633/2 számú végzése folytán a helyszínén vagyis adósok lakásán Szászvároson leendő eszközzésére határidőül 1901. évi október hó 30-ik napjának delutáni 2

órája kitüzetik, a midőn is a fenti ingóságok esetleg becsáron alól is azonban csakis készpénz mellett fognak eladatni.

Kelt Szászvároson, 1901. évi október 7-én.

Rácz Árpád,
kir. bir. végrh.

De vânzare. In strada porumbului nr. 5 în Orăștie, este a se vinde din mână liberă o casă, împreună cu o grădină bine arangeată. A se adresa la **Ferenczy István.**

Subscrisul aduc la cunoștința on. public, că numai în Restaurantul meu »Contele Stefan Széchenyi« în Orăștie, se află **cea mai bună calitate de bere a lui „Dreher“.**

Cu stimă
Aladár Szatmári,
Restaurateur.

„Minerva“

Institut Tipografic

Orăștie.

Se recomandă a executa următoarele :

Opuri, Broșuri și Placate
Bilete de logodnă și cununie
Carte și epistole

☆ Circulare & preț-curenturi

Note, Bilete de vizită
după plac și cerere
Registre și imprimare
Anunțuri, Compturi și Adrese.
Bilanțuri etc. etc.

Această tipografie e provăzută cu cele mai bune mijloace tehnice și fiind bine asortată cu tot felul de caractere de litere din cele mai moderne, e pusă în pozițiune de a pute executa ori-ce comandă prompt și cu cea mai mare acurateță!

Comande din afară se efectuează repede!

